

Posledná vojna švajčiarskych katolíkov

Andrzej Solak

14. decembra 2019 ✚ *História*

V novembri 1847 invázia liberálnych vojsk skoncovala s autonómiou švajčiarskych katolíckych kantónov.

Zdroj: commons.wikimedia.org

Kukučkové hodiny?

Podľa obvyklého stereotypu považujeme Švajčiarov za usadlých mešťanov venujúcich sa hlavne zvyšovaniu svojho blahobytu.

Slogany o vlasti demokracie, tolerance a neutrality vedú k unáhleným a zjednodušeným záverom. „Experti“ so záľubou opakujú po Orsonovi Wellesovi:

„Taliansko za tridsať rokov vlády Borgiovcov, keď boli vojny, teror, vraždy, krviprelievania – dalo svetu Michelangela, Leonarda da Vinciho, renesanciu. Vo Švajčiarsku bola bratská láska, päťsto rokov demokracie a mieru. A čo vytvorili? Kukučkové hodiny!“

Títo „mudrci“ majú veľmi chabú predstavu o vlasti Helvétov. Je všeobecne známe, že tomuto vznešenému národu vďačíme za založenie Medzinárodného výboru Červeného kríža, za najlepšie multifunkčné vreckové nožičky na svete. Vynaliezavosť miestnych hodinárov sa v žiadnom prípade neobmedzuje iba na chronometer s kukajúcou kukučkou, pretože táto alpská krajina má špičkové technické vysoké školy, vedecké centrá a spoľahlivý bankový systém, ktorý po mnoho desaťročí odolával rôznym podvodníkom a banditom, ktorých riadili mocní machri z *Holocaust Industry*.

Rovnako dôležité je, že vlasť Williama Tella bola dlho miestom tvrdých náboženských, politických a sociálnych konfliktov, častých občianskych vojen, štátnych prevratov a masových nepokojov, takže „švajčiarska bratská láska“ sa javila ako dosť problematická.

Počiatky švajčiarskeho štátu siahajú do roku 1291, keď boli zjednotené kantóny Schwyz, Uri a Unterwalden. Postupom času ďalšie spoločenstvá vyhlásili svoj vstup do konfederácie (dnes pozostáva z 26 kantónov).

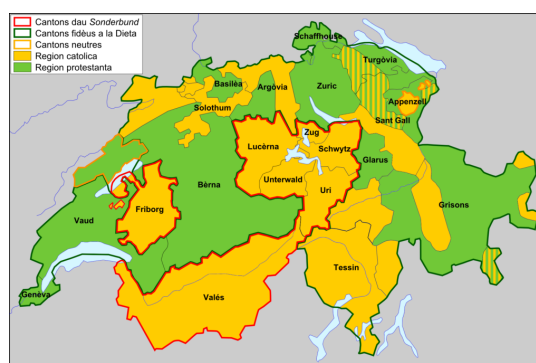
Krajina sa musela vysporiadať s jazykovou rozmanitosťou obyvateľstva. Väčšina obyvateľov používala niektorý z miestnych nemeckých dialektov (*Schwyzerdüstch*), ktoré sa veľmi odlišovali od tradičnej

V šestnástom storočí reformácia poškodila kompaktnosť formujúceho sa národa. Protestantizmus spočiatku prevažoval medzi strednými vrstvami obyvateľstva. Medzi heretikmi, ktorí používali francúzštinu, sa vynímal Ján Kalvin, kým **Huldrych Zwingli** podnecoval nepokoje po nemecky. Vidiecke a „lesné“ oblasti zostali verné Cirkvi. Je paradoxom, že denominačné rozdielnosti do značnej miery pomohli prekonať národnostné predsudky. Nemecky hovoriacemu katolíkovi bol bližší jeho brat vo viere hovoriaci po francúzsky, po taliansky alebo po rétorománsky než etnicky a jazykovo identický náboženský odpadlík.

Švajčiarske kantóny si vybojovali zvrchovanosť v stredovekých bojoch s Habsburgovcami.

Okrem vnútorných konfliktov Švajčiari prelievali krv v takmer celej Európe ako žoldnierski vojaci. Táto malá chudobná krajina musela ponúkať ako svoj exportný tovar iba odhodlanie svojich bojovníkov a ich schopnosť bojovať. Statočnosť a nepodplatiteľnosť helvetských žoldnierov boli legendárne. Vládcovia oceňovali ich profesionálnu etiku a chceli ich mať ako osobnú stráž. V roku 1506 aj Svätá stolica povolala pápežskú švajčiarsku gardu, ktorá existuje dodnes. Za posledných päť storočí niekoľko stoviek švajčiarskych žoldnierov položilo život v službe Kristovým námestníkom a nikto z nich nikdy nezradil.

Porážka Korzičana pri Lipsku (1813), keď sa poľské nádeje utopili v prúdoch Elsteru, bola pre Švajčiarov šancou rozbiť dusiaci korzet. Kantóny vyhlásili neutralitu v európskych sporoch, ktorej sú dodnes verné.

Pokusy nepriateľa

Mier v krajine však netrval dlho. V orgánoch protestantských kantónov začali dominovať liberáli a radikáli, ktorí sa tešili podpore medzinárodného revolučného hnutia vrátane diplomacie v Anglicku a Prusku.

Mali víziu prísnej centralizácie krajiny, jej modernizácie a zjednotenia podľa vzoru Francúzskej revolúcie, ktorá marginalizovala úlohu katolíckej Cirkvi. Dávna pestrofarebnosť Švajčiarska mala skončiť pod nožom „pokroku“.

Vypuknutie júlovej revolúcie vo Francúzsku (1830) povzbudilo progresivistov. Protestantsko-liberálne kantóny sa stali semeniskom teroristických a podvratných aktivít zameraných proti katolíckym kantónom ako aj iným štátom. Práve zo Švajčiarska vyšla medzinárodná skupina dobrodruhov pod vedením Giuseppeho Mazziniho, ktorá sa pokúsila zaútočiť na Sardínske kráľovstvo (1834).

Katolíci žijúci v oblastiach kontrolovaných liberálmi boli šikanovaní. Úrady zatvárali kláštory, vyhánali mníchov a obsadzovali cirkevné školy. Protesty veriacich boli krvavo potlačené. Verejnosť bola obzvlášť otrasená masakrom v Zürichu v roku 1839. Armáda spustila paľbu do davu katolíkov spievajúcich chorál v uliciach mesta, čo vyvolalo pouličné boje, pri ktorých zahynulo tridsať ľudí.

Katolícke kantóny sa stali terčom vonkajšej agresie. Ozbrojené oddiely liberálov napádali ich územie v úsilí zvrhnúť legítimnú vládu. Dochádzalo k teroristickým činom i nepokojom. A tak sa v roku 1844 kantónálnej armáde katolíckeho Luzernu podarilo zabrániť pokusu o prevrat zo strany stovky miestnych „progresívcov“ posilnených oddielmi milície z protestantských kantónov Aargau, Solury a Bazileja. Nasledujúci rok Luzern odvrátil inváziu tzv. „voľného armádneho zboru“ s 3500 ozbrojencami z Aargau a Bernu.

Liberáli kompenzovali svoju porážku zorganizovaním pokusu o atentát na vodcu katolíckych konzervatívcov **Josepha Leua**. Politik bol zavraždený strelou do srdca počas spánku v jeho vlastnom dome. Nielenže vrah, ktorý bol chytený a odsúdený, použil dlhú loveckú brokovnicu, ale „progresívna“ tlač sa pokúšala klamať a písať nezmysly o Leuho údajnej samovražde.

Sonderbund

V reakcii na opakované akty agresie v decembri 1845 konzervatívne a katolícke kantóny založili obrannú alianciu zvanú *Sonderbund* (Mimoriadna aliancia).

K združeniu sa pripojilo sedem kantónov: Luzern, Fribourg, Schwyz, Wallis, Unterwalden, Uri a Zug, v ktorých žilo spolu 20 % obyvateľov krajiny. Uzatvorenie Aliancie nebolo aktom secesie – jej tvorcovia vyhlásili, že zostanú vo Švajčiarskej konfederácii, ale sú proti pokusom o transformáciu únie kantónov na centralizovaný kolos. Vyhlásili ochotu brániť svoje vlastné náboženstvo, zákony a zvyky, ako aj svoju opozíciu voči pokusom o zavádzanie politických novôt.

Liberáli túto iniciatívu jednoznačne odsúdili. Poslanecká snemovňa v Berne v júli 1847 vyhlásila *Sonderbund* za nezákonný a nasledujúci mesiac priliala olej do ohňa oznámením o vyhnaní všetkých jezuitov z krajiny. Keď katolíci odmietli kapitulovať, liberáli nariadili univerzálnu mobilizáciu federálnej armády.

Sonderbund začal organizovať svoje vlastné ozbrojené sily. Neveľkú materiálnu podporu získal z Rakúska, Francúzska a Sardínie. Anglická diplomacia však paralyzovala všetky iniciatívy ohľadom intervencie zo strany veľmocí Svätej aliance.

Pokus o poľskú pomoc

Pálčivým problémom konzervatívnych kantónov bol nedostatok kvalifikovaného vojenského personálu. Uvažovalo sa, či nezveriť velenie armády skúsenému odborníkovi zo zahraničia.

Bol predložený návrh ponúknuť túto hodnosť generálovi Dezyderovi Chłapowskému, ktorého navrhovalo poľské emigračné stredisko okolo hotela Lambert. Bezpochyby to bola kandidatúra, ktorá bola na zváženie. Poliak sa vyznamenal počas napoleonského ťaženia v roku 1807 (vtedy získal *Kríž Virtuti Militari* a *Kríž Čestnej légie*), potom v ťaženiach v Španielsku, Rakúsku a Moskve.

Chłapowski bol pritom mužom zásad. Ako úprimný katolík si na rozdiel od mnohých poľských dôstojníkov napoleonskej éry udržiaval odstup od slobodomurárstva a ním vyznávané názory boli príčinou sporov s domácimi liberálnymi kruhmi. Počas španielskeho ťaženia v listoch adresovaných samotnému Napoleonovi odsudzoval brutalitu francúzskych okupantov. Keď po porážke výpravy do Ruska v roku 1812 vyšli najavo cisárovi zradné plány ohľadom Poliakov (Korzičan uvažoval o tom, že územie Varšavského vojvodstva prenechá cárovi **Alexandrovi I.** výmenou za to, že sa Rusko stiahne), Chłapowski demonštratívne podal demisiu, čo mu nemohli odpustiť Bonaparteho fanatickí ctitelia.

Počas poľsko-ruskej vojny v roku 1831 bol známy ako autor odvážnych operačných plánov (ktoré boli napokon zmarené neschopnými nadriadenými) i pre svoju osobnú odvahu prejavovanú na bojiskách, napríklad pri Grochowe, kde velil jazdeckej brigáde a chránil ustupujúce poľské jednotky.

Bohužiaľ sa politickí vodcovia *Sonderbundu* nakoniec rozhodli, že zveriť velenie cudzincovi by protivník propagandisticky využil. Medzi Švajčiarmi, ktorí pripadali do úvahy, mal primeranú kvalifikáciu iba generál **Johann Ulrich von Salis-Soglio**, ktorý bol tiež nazývaný náčelník. Bolo to kontroverzné rozhodnutie. Aj keď sa hlavný veliteľ vyhlasoval za nepriateľa liberálov, bol protestantom z kantónu Graubunden, ktorý sa angažoval na strane nepriateľa!

Invázia

3. novembra 1847 federálne jednotky začali útok proti katolíkom. Ťaženie trvalo necelé štyri týždne.

Liberáli zmobilizovali stotisícovú dobre vyzbrojenú a vybavenú armádu, ktorá bola trikrát väčšia ako mužstvo, ktoré dokázal *Sonderbund* postaviť. Napadnutí nemali dostatok zbraní ani streliva. A čo je ešte horšie, katolícke kantóny zaberali centrálnu časť krajiny, takže boli zovšadiaľ obklopené nepriateľom, ktorý mohol začať útok z mnohých smerov. Najhoršie zo všetkého bolo to, že chýbali politickí a vojenský vodcovia, ktorí by presvedčili vojakov a obyvateľstvo, aby vytrvalo bojovali proti agresii. Elite chýbala dôvera vo víťazstvo. Vojaci statočne bojovali, ale velenie nepodnikalo aktívne kroky a obmedzovalo sa iba na obranu.

V tejto situácii bol výsledok boja jasnou vecou. Ako prvá obeť agresie padol Fribourg, po ktorom nasledoval Zug. V oblasti Luzernu sa odohrali veľké boje vrátane najkrvavejšej bitky o dedinu Gisikon. Posledné katolícke kantóny kapitulovali 29. novembra.

Šťastím v nešťastí bolo to, že veliteľom nepriateľskej armády bol mimoriadne ľudský gentleman – generál **Guillaume Henri Dufour**, profesionálny vojak, ktorému bol cudzí politický hnev a ktorý bol verný zásade: „*Z boja musíš vyjsť nielen ako víťaz, ale aj bez viny.*“ Dôrazne nariadil svojim podriadeným, aby šetrili životy svojich protivníkov a že bude tvrdo trestať páchatelov prípadného rabovania. Vďaka tomu sa zabránilo väčšiemu krviprelievaniu a ďalšiemu ničeniu.

Napriek všetkému nikto nemohol poprieť, že moderné Švajčiarsko sa zrodilo z rinčania zbraní, z ohňa bratovražedných bojov. Propaganda víťazov a ich podporovateľov spočiatku hovorila o „*maximálne stovke obetí*“. **Otto von Bismarck**, ktorý práve prijímal prvé kroky pri budovaní moci Pruska, bagatelizujúco hovoril o *Hasenschiessene* (strelbe na králiky). Potom v oficiálnych údajoch sa začalo hovoriť o smrti stopäťdesiatich osôb a štyristo zranených.

Obetný baránok

S porazenými sa zaobchádzalo dosť mierne, aby sa situácia ešte viac nevyostrovala. Katolícke kantóny zaplatili vojenské kontribúcie a museli taktiež akceptovať „progresívnu“ vládu, ktorá im bola vnútená.

Ústava vyhlásená v roku 1848 zmenila Švajčiarsko na federálny štát podľa vzoru Spojených štátov. Bol to kompromis medzi ideou konfederácie a ďalekosiahlou centralizáciou, ktorú presadzovali liberáli.

Pokračujúce národné zmierenie si však vyžadovalo nájsť obetného baránka. Na túto úlohu bola určená katolícka Cirkev. Zodpovednosť za minulé konflikty bola pripísaná jezuitskému rádu, ktorý údajne kul temné sprisahanie proti idei univerzálneho šťastia. Otcovia Spoločnosti Ježišovej boli oficiálne vyhnaní zo Švajčiarska. Zákaz ich činnosti bol zrušený až 20. mája 1973 (!).

Vláda dlho nedovoľovala opätovne otvárať kedysi zavreté kláštory, ani zakladať nové. Školstva, ktoré dovtedy mala na starosti Cirkev, sa zmocnil štát. Katolíckej komunite nepomohli ani cirkevné novoty, ktoré v nasledujúcich storočiach propagovali početní diverzanti, v lepšom prípade „*užitoční idioti*“ v sutanách.

Slová o tolerancii, demokracii a potom aj o ekumenizme mali zakrývať vyhnanie katolicizmu z verejného priestoru. Rastúca prosperita obyvateľov priala zhora uloženej amnézii, kolektívnemu zabudnutiu na represie, krivdy a preliatu krv. Nad hrobmi obetí agresie z roku 1847 padla opona mlčania.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/posledna-vojna-svajciarskych-katolikov/>